

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

7 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Maciej Kowalski

SSN Mariusz Załucki

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 7 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości A. spółki akcyjnej w upadłości w B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 4 lutego 2022 r., I ACa 218/21,
w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości A. spółki akcyjnej w upadłości w
B.
przeciwko E.B.
o zapłatę,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od syndyka masy upadłości A. spółki akcyjnej w B.
na rzecz E.B. 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) kosztów
postępowania kasacyjnego.**

A.W.

Maciej Kowalski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo A. w B. przeciwko E.B. o zapłatę (pkt I), zasądził od powoda na rzecz pozwanej koszty procesu (pkt II), a także rozstrzygnął w przedmiocie zwrotu zaliczek na poczet wydatków w postępowaniu (pkt III i pkt IV).

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 4 lutego 2022 r. oddalił apelację powoda (pkt I) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II).

Sądy *meriti* ustaliły, że 22 lutego 2007 r. E.O., jako kredytobiorca, zawarła z poprzednikiem prawnym A. S.A., jako kredytodawcą, umowę kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do CHF, przy czym był to wzór umowy przygotowany przez bank. Na podstawie przedmiotowej umowy bank udzielił pozwanej kredytu w kwocie 130 950,39 zł.

Integralną część spornej umowy stanowił Regulamin Kredytu [...]. Według postanowień zawartych w § 9 ust. 2 umowy w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu, kwota wypłaconych środków miała być przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w tabeli kursów, obowiązującego w dniu uruchomienia środków.

Zgodnie z § 10 ust. 3 wysokość raty miała być ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty. Jak zauważył Sąd Okręgowy, takie postanowienie umowy odpowiadało treści § 19 ust. 5 regulaminu. W myśl § 19 ust. 5 regulaminu w przypadku kredytu indeksowanego w walucie obcej kwota raty obliczona miała być według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów z dnia wpływu środków.

Sądy *meriti* ustaliły także, że przed zawarciem spornej umowy pozwana nie została dokładnie i przystępnie poinformowana ani na czym polega mechanizm indeksacji, ani o ryzyku walutowym związanym z kredytem indeksowanym do CHF. Bank nie poinformował pozwanej również o ryzyku zmiennej stopy procentowej, w tym o wpływie zmiany kursu waluty na wysokość powstającego w wyniku wypłaty

transz zobowiązania, ani o wpływie zmiany tego kursu na wysokość zadłużenia pozostałego do spłaty. Bank nie udzielił pozwanej informacji na czym polegają stosowane przez bank kursy kupna i sprzedaży, jak są dokładnie ustalane i jak bank będzie przeliczał wypłacone środki do CHF, tj. według jakiego kursu. Nie wskazał też, że powinna we własnym interesie sprawdzać stosowany do przeliczeń kurs na stronie banku.

Pismem z 23 marca 2016 r., powód wezwał pozwaną, pod rygorem wypowiedzenia umowy, do uregulowania w terminie 14 dni roboczych od daty doręczenia wezwania całości zaległości obejmującej kwoty: 2 104,94 CHF tytułem należności kapitałowej, 29,90 CHF tytułem odsetek umownych, 5,06 CHF tytułem odsetek podwyższonych za opóźnienie w spłacie należności kapitałowej, 15 PLN tytułem kosztów i opłat za czynności banku. Powód poinformował pozwaną o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Następnie, pismem z 2 czerwca 2016 r., wysłanym na dwa znane powodowi adresy pozwanej, powód złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu z zachowaniem trzydziestodniowego okresu wypowiedzenia liczonego od dnia doręczenia oświadczenia.

Sądy *meriti* przyjęły, że wbrew stanowisku skarżącego postanowienia przeliczeniowe (indeksacyjne) pozwalały bankowi w sposób dowolny kształtować kurs waluty. Ustalone w sprawie okoliczności w kontekście utrwalonych poglądów orzecznictwa dawały podstawę do uznania, że kwestionowane przez pozwaną postanowienia dotyczące klauzul przeliczeniowych miały niedozwolony charakter z przyczyn szczegółowo wyjaśnionych przez Sąd pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutów banku związanych z wykładnią postanowień umownych, a także naruszenia art. 385² k.c. W ocenie Sądu odwoławczego postanowienia umowne kwestionowane przez pozwaną zostały zasadnie uznane za niedozwolone przez Sąd Okręgowy.

W świetle art. 385¹ § 1 k.c. niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta. Sankcja zamieszczenia w umowie postanowienia niedozwolonego działa *ex tunc i ex lege*. Sąd drugiej instancji w motywach pisemnych opowiedział się

za stanowiskiem wykluczającym możliwość uzupełnienia luk powstałych po wyeliminowaniu niedozwolonych postanowień umownych w drodze odwołania się do obiektywnych parametrów, chociażby do kursu średniego NBP.

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł powodowy bank, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez dokonanie przez Sąd drugiej instancji błędnej wykładni tych przepisów i uznanie, że skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień indeksacyjnych jest niemożność dalszego trwania umowy w ustalonym przez strony kształcie, czyli jej nieważność, podczas, gdy sankcja nieważności nie została przewidziana w art. 385¹ § 1 k.c.;

- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że za abuzywne należy uznać całe postanowienia waloryzacyjne umowy kredytu, podczas gdy za abuzywne może być uznane co najwyżej samo odesłanie do bankowych tabel kursowych;

- art. 58 § 1 k.c. z art. 353¹ k.c. przez uznanie, że będąca przedmiotem oceny umowa kredytu była sprzeczna z ustawą poprzez zastosowanie w umowie klauzul naruszających dyspozycję art. 353¹ k.c.;

- art. 385² k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że na ocenę zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami nie mają wpływu korzyści osiągnięte przez kredytobiorcę a wynikające z zawarcia spornej umowy w postaci obniżonego kosztu odsetkowego kredytu indeksowanego w porównaniu do kredytu złotowego oraz okoliczność, że kredytobiorca był świadomy ryzyka walutowego związanego z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej;

- art. 358 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie do spornej umowy, w sytuacji gdy rekonstrukcja norm umownych w oparciu o powołany przepis doprowadziłaby do utrzymania umowy zgodnie z jej charakterem, przy utrzymaniu równowagi kontraktowej stron;

- art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG przez jego zastosowanie w okolicznościach sprawy,

w sytuacji, w której przedmiotowa Dyrektywa nie jest źródłem prawa w relacji horyzontalnej między stronami.

Wobec tak postawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda okazała się niezasadna. Sformułowane w niej zarzuty koncentrują się przede wszystkim na tezie, że postanowienia umowne uznane przez Sąd Apelacyjny za abuzywne nie naruszają w sposób rażący interesów pozwanej i nie mogą być uznane ze sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Kwestia abuzywności postanowień umów kredytu indeksowanych kursem CHF stanowiła przedmiot licznych wypowiedzi tak orzecznictwa krajowego, w tym Sądu Najwyższego, jak i unijnego. W ostatnich latach wypracowano w tym przedmiocie – co do zasady – jednolitą i utrwaloną linię orzeczniczą. Zgodnie z nią Sądy *meriti* słusznie przyjęły, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy. Odnosi się ona bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytu, której wysokość wprost kształtuje (zob. m.in. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi w tym zakresie swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (zob. m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 30 września

2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 oraz wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A”).

Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, że postanowienia umowne, regulujące mechanizm indeksacji są abuzywne, ze względu na ich sprzeczność z dobrymi obyczajami. Naruszają rażąco interesy pozwanego (kredytobiorcy) i w konsekwencji równowagę stron oraz pozostawiają kredytodawcy pole do arbitralnego działania w zakresie ustalania kursu walut, a ponadto obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W świetle art. 385¹ k.c. nie można zaakceptować sytuacji, w której pozwany (konsument) dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego już spłaconego, po podjęciu określonej sumy z jego rachunku.

Prawidłowo Sądy *meriti* oceniły także kwestię skutków, jakie dla losów łączącej strony umowy niesie eliminacja z niej niedozwolonych postanowień umownych.

Podzielając w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, należy stwierdzić, że po usunięciu abuzywnych postanowień umowa nie może obowiązywać według sposobów proponowanych przez powoda. W obecnym stanie prawnym brak jest również możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym. W powołanej uchwale przyjęto, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego umowa nie wiąże w pozostałym zakresie.

Wobec nieważności umowy ze względu na abuzywność klauzul przeliczeniowych nie są istotne rozważania Sądu Apelacyjnego o nienależytym wykonaniu obowiązków informacyjnych w zakresie ryzyka kursowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

A.W.

[a.ł.]

Maciej Kowalski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Załucki